

AGRAG-O KEN AGRAGSAKKAYO! CBCP Pastoral Exhortation

“Nagasat dagiti mamagkakappia ta naganento ida ti Dios nga annakna.” (Mt 5:9)

Ay-ayatek a kakabsatko ken Cristo, saan kadi a tarigagayantay amin ti grasia ti panagbalin a kas “annak ti Dios?” No kasta ngarud, masapul ti awan sardayna a panangikagumaantayo ti panagbalin a mamagkakappia kadagitoy nariribuk a panawen ti pagiliantayo. Kaipapanna daytoy ti kankanayon a panangikagumaantayo ti panangted ti ayat iti ayan ti guranggura, pammakawan iti ayan ti nasugatan, pammati iti ayan ti duadua, namnama iti ayan ti pannakaupay, lawag iti ayan ti sipnget, ken ragsak iti ayan ti liday. (*naadaw manipud iti kararag agpaay ti kappia a mapapati a sinangal ni San Francisco ti Assisi*).

KAPPIA: TI NAGKAYSA A BOKASION KEN MISIONTAYO

Saan a dagiti padatayo a tao ti kabusortayo iti daytoy a lubong, saan a “lasag ken dara” (Ef 6:12). Saantayo a makidangadang babaen iti paltog ken bala. Saantay nga agkammatalek iti kabal a mangsaluad kadatayo kadagiti mabalin a mangdangran kadatayo, agsipud ta ti gubat a pakirangangetantayo ket gubat a naespiritoan. Kadagitoy a panawen ti sipnget, a maigapu ti nagraira a guranggura ken kinadawel, gapu iti dandani aginaldaw a pammapatay, gapu ti nakaro a panagiinninsulto ken panagpipinnadakes iti *social media*, dawatenmi kadagiti amin a mamati nga agtalinaedtay koma iti maymaysa a bokasion ken misiontayo: ti awan sardayna a panagtrabaho agpaay iti kappia.

Ngem dikay koma agbiddut maipapan iti daytoy, ta ti Apo kinunana: “...*saan a kas iti panangted ti lubong ti panagtedko kadakayo ti kappia.*” (Jn 14:27). Ti kappia a sarsaritaenna ket saan a maipapan iti pannakikanunong wenna iyaaanugot iti Diablo. Saanna a kaipapangan ti kaawan ti risiris ken parikut. Saan kadi a dagiti mismo a kakailianna ti nangumsi kenkuana sadiay Nazaret? (Lk 4: 16-30). Saan kadi nga imbilang pay dagiti kakabagianna a kas maysa a mauyong? (Mk 3:20-22). Saan kadi a naawagan pay a “prinsipe dagiti demonio”? (Mk 3:22-30). Saan kadi a maibilang pay a mammartek ken managayat kadagiti agsingsingir iti buis ken naindaklan a managbasol? (Mt 11:19).

Saanna kad nga impakita kadatayo no kasano ti mangsango kadagiti pakarikutantayo idi nakaturog iti bilog wenna idi nagna iti rabaw ti danum uray pay iti kangitingitan ti maysa a bagyo? (Mk 4:35-40; Mk 6:45-52).

Ngem kas kadagiti apostol, nalaka a sumken kadatayo ti panagdanag ken panagbuteng. Uray pay no nakaaddangtayon iti rabaw ti nadawel a danum, kas ken San Pedro, masarakantayo ti bagitayo a lumlumnedan gapu iti “*nagbassit a pammatitayo*” (Mt 14:31). Awan ti sabali a mangted talna kadatayo kadagitoy nariribuk a panawen, malaksid iti napasnek a panangbigbigtayo ken Jesus a nangpatalged iti kankanayon a kaaddana iti sidongtayo – “*Dikay agbuteng; Siak daytoy!*” (Mt 14:37).

TI GATAD TI PANAGSAKSI KEN CRISTO

Ania kad iti kabarbaro maipapan iti papadi a napapatay gapu iti panangsaksida ken Cristo? Ania kad ti kabarbaro maipapan iti propeta a pinagulimek dagiti narungsot a bala dagiti mamapatay? Ania kad ti kabarbaro maipapan kadagiti adipen pangulo a mairururumen gapu iti panangipatungpalda iti annongenda kas pastor a maiyasping iti Kangrunaan a Pastorda? Nalipatanyo kadin a “*ti dara dagiti martir isu ti bukel dagiti Kristiano*”? (Tertullian). Daytoy ti namagtalinaed iti Iglesia a sibibiag iti unos ti duaribo a tawenen a naglabas . Dikay agbuteng! Saan kad a kinuna ti Apo, “*Dikay agbuteng iti mangpapatay iti bagi ta dida mabalin a*

papatayen ti kararua. Agbutengkayo ketdi iti Dios a makabalin a mangpapatay iti bagi ken kararua idiy inferno.” (Mt 10:28).

Nairuamtayon a malalais ken maitugtugod. Dagiti pagpaspasarantayo ita ket saan nga adayo iti inladawan ti salmista a nagkuna iti salmo 64: *“Patademenda ti dilada a kas iti kampilan; kasla pana a maibiat dagiti naranggas a saoda. Sanebenda dagiti naimbag a tattao, kellaatenda ida a panaen ket pulos a dida agbuteng”*. Ngem ania ti kinuna ti Apo kadagiti adalanna iti kanito ti pannakaidadanes ken pannakarurumenda? Kinunana kadakuada: *“Agragsak ken agrag-okayo”* (Mt 5:12). Mismo a dagitoy a balikas ti inaramat ni Santo Papa Francisco iti panglukat ti Naapostolikoan a Pammagbaga, **“Gaudete et Exsultate”**. Dagitoy ti mismo a balikas ti Apo kadagiti maidaddadanes ken mairurruruen gapu iti Dios. Iti panggepna a mangawis kadatayo tapno sipapasnektayo a mangikagumaan nga agturong iti biag a nasantoan, kinuna ni Santo Papa Francisco a saan a kayat ti Apo a mapnektayon iti *“tungpal-bilin ken nalamiis a panagbiag ditoy daga”* (GE 1). Ania ti naisuro kadatayo a panangsango iti pannakaitugtugod? Denggentayo ti kuna ni apostol San Pablo, *“No mailunodkami, mangbendisionkami ketdi. No maidadaneskami, ibturanmi. No padpadaksendakami dagiti tattao, nasayaat ti saomi kadakuada. Maibilangkami a basura iti lubong. Agpapan ita, maiyarigkami iti rugit ti daga.”* (1Cor 4: 12-13).

Ket kasanotay met a sangoen ti panagsisina iti baettayo? Ania ti makunatayo kadagiti padatayo a “Kristiano” nga agkuna nga awan dakesna dagiti agdama a pampapatay, nga agkatkatawa laeng kadagiti bassawang maikontra iti Dios, ken makipasaset iti pannakaiwaras dagiti saan a pudno a damdamag? Saan kadi a binallaagannatayo a mismo ti Apo, a paset ti panagbiag dagiti mamagkakappia ti pannakidangadangda iti nakaro a pakasuotan? (Lk 12:51-53). Addanto latta iti sidongtayo dagiti mangipakdaar iti pammatida ken Cristo ngem nalakada a maallilaw babaen kadagiti ubbaw a karkari ni Satanas. Malagipyo pay diay nangilako iti Apo iti 30 a bagi ti pirak gapu ta impalubosna ti bagina nga inturayan ni Satanas? Usto ni San Pablo iti kinunana, *“Nasken a masinasinakayo tapno maiparangrang dagiti pudno a mapagtalkan.”* (1Cor 11:19).

TI PANAGRIGRIGAT DAGITI NAPANGLAW

Dagiti panagtutuoktayo a kas dadaulo ti Iglesia ket awan serserbina no idiligtayo iti panagrigrigat dagiti napanglaw iti pagiliantayo. Saantay kadi a mangngeg ti ikkis dagiti napanglaw nga agnanaed iti kaeskuateran a nabalud gapu ta agis-istambayda?. Nalipatanda kadi a para kadagiti awanan balay a taga ciudad, ibilangda a silpo ti balayda dagiti espasio iti nagbabaetan dagiti barongbarongda a kas kusina, pagdigosan, paglinglingayan ken pagay-ayaman dagiti ubbing? Nalipatanda kadin nga agnanaedda iti babassit a barongbarong a nalaka laeng a dumapo no adda uram gapu ta awan ti maiyataday a kalkalsadada? Saantay kadi a marikna ti panagsagsagaba dagiti *drug addict* a nabirngasan a “saan-a-tao”, ken nailidlidding gapu ta nairamanda iti listaan ti “drug watch”? Wen, ammotayo ti panagsagsagaba dagiti biktima ti abuso-ti-droga, ngem saantay kadi ida a mabalin nga ibilang a tattao a masakit a mangikagkagumaan ti iyiimbagda manipud iti maysa a sagubanit? Saantay kadi ida a mabalin nga ibilang a kas biktima nga agas-asug iti panagsaranaytayo kadakuada? Agtalinaedtay kadi lattan a simamattider no mangngegtayo ti maipapan iti tattao a napapatay nga awanan gaway babaen kadagiti nadawel a mammapatay a mangibilang iti biag ti tao a kasla maysa a basura? Saantay kad a maamiris a tunggal maysa a suspetsa iti droga a mapapatay , adda mapanawanna a balo wenno annak a naulila – a marigatan pay a mangipumpon a siraraem iti ay- ayatenda a napapatay? Awan kadi iti bibiangtayo no maserrek dagiti balbalay dagiti napanglaw uray awan ti *search warrant*, wenno maaresto dagiti masuspetsa iti droga uray awan ti *warrant of arrest*, wenno maibaludda uray awan met ti kasoda?

Awan kadi ti bibiangtayo maipapan iti nakakalkaldaang a kasasaad dagiti tattao a nakasoan iti mainaig iti droga a sibabalud a kasla napekpek a sardinas iti uneg ti pagbaludan? Masbaalantay kadi a panunuten a kaadduanna kadakuada ket matutuok iti pagbaludan idinto a *rehabilitation* koma ti kasapulanda? Saantay kad a makipagrikna kadagiti natriboan a tattao wenno katutubo a napapanaw kadagiti dagdaga ken kabakiran a tinawidda kadagiti kapuonanda? Ket ania met ti kaririknatayo kadagiti napursar a napapanaw kadagiti pagnanaedanda gapu iti buteng ken amakda iti pannakaipitda iti panagrupak dagiti pannakabagi ti linteg ken dagiti rebelde? Ania

met ti makunatayo no matay dagiti soldado ken pulis ti pagilian gapu ti awan-sardayna a panagririnnupak gapu iti nakapuy a pannakaritut ti problema babaen iti nain-kapiaan a panagpapatang? Adda pagsasao iti Tagalog a kunana: “*Ang sakit ng kalingkingan a ramdam ng buong katawan.*” Ramaramen ti sibubukel a bagi ti sakit ti maysa a pasetna. Saan ngatan a pudno daytoy! Awanto a pulos ti pannakarikatayo iti sagsagabaen ti tunggal maysa no dagiti dadduma a paset ti bagi ket nabibineg iti awan a pulos a pannakipagrikna wenno kinalamiis.

Kadagiti tattao iti daytoy a lubong a mangipannakel iti bukodda a sirib, a sipapalanguad a mangbilang iti bagbagida a kas masirib iti bukodda a panangrukod ken mangbilang iti nakristianoan a pammati nga awan kaes-eskanna, kadagiti mangbasbassawang iti Diostayo a kas estupido, maiyataday unay dagiti balikas ni San Pablo: “*Ta ti maipagarup a kinamaag ti Dios, nasirsirib ngem ti kinalaing ti tao, ket ti maipagarup a kinakapsut ti Dios, nabilbileg ngem ti pigsang ti tao.*” (1 Cor 1:25). Ken kadagiti mangang-angaw iti pammatitayo, kunaentayo babaen ken san Pablo, “*Ta inranta a pinili ti Dios dagiti minamaag iti panagkuna ti lubong tapno ibabainna dagiti masirib. Ket pinilina dagiti nakapsut iti panagkuna ti lubong tapno ibabainna dagiti mannakabalin. Wen pinilina dagiti mauiy-uyaw, dagiti mairurrurumen, dagiti maikuskuspil ditoy lubong, tapno dadaelenna dagiti banag nga ibilang ti lubong a nasken. Kayat a sawen daytoy nga awan ti makapagpasindayag iti imayang ti Dios.*” (1 Cor 1: 27-29).

TI WAGAS NI JESUS

Kayatmi a palagipan dagiti nakapungtot la unay gapu iti makainsulto a balikas dagiti tattao nga adda iti turay: laglagipenyo ti insuro ni Apo Jesus kadagiti adalanna. Kinunana: “*Ngem ibagak kadakayo nga agdengdenggeg kaniak: Bendisionanyo dagiti mangilunod kadakayo ket idawawatanyo dagiti mangidadanes kadakayo. No adda mangtungpa iti maysa a pingpingmo, patungpam pay ti bangir...*” (Lk 6:27-29). Saan a pulos a nagbalin a wagas ni Apo Jesus ti panagibales. Saan a wagas ni Jesus ti mangsubad iti dakes ti kinadakes; saan, pamekentay ketdi ti kinadakes babaen iti kinaimbag (Rom 12:21). Agingga iti maudi nga angesna, awan a pulos ti nagaon kenkuana malaksid iti balikas ti asi kadagiti nangparparigat kenkuana, “*Ama, pakawanem ida ta dida ammo ti ar-aramidenda.*” (Lc 23:24).

Adda dagiti mangpabpabasol kadaytoy iti pannakipasettayo iti pangta a mangrippuog iti gobierno. Adayo dayta iti kinapudno. Saantay pulos a pakaseknan ti pannakaipasdek ti naindagaan a pagarian. Umay ken aglabas dagiti naindagaan a pagarian. Agrabahotayo laeng agpaay iti pagarian ti Dios nga adda iti labes daytoy a lubong – iti kasta masursurotayo ti agbiag “*ditoy daga a kas sadi langit*” (Mt 6:10). Kadagiti panawen iti naglabas a pakasaritaantayo a natnagtayo iti sulisog ti pannakipagtrabaho iti turay ti politika, agdumogtayo iti bain ket iyebkastayo a pulos a dinto koma maaramid manen! Saantayo nga ipakpakdaar ti palso a ladawan ti Dios, a kas man la maysa a mangtantannawag kadaytoy iti lugarna sadi langit a kas awanan asi a mangbutbuteng kadaytoy iti agnanayon a pannakadusa sadi impierno iti amin a panawen. Ti Diostayo ket maysa a Dios a naipakaammo babaen ken Jesu Cristo – maysa a Dios a mangisalaman, maysa a Dios a “*nabaknang iti asi ken pannakipagrikna,*” Dios a paset ken adda iti pakasaritaantayo, maysa a Dios – nga iti panagayatna kadaytoy- linipatna amin iti bagina, ken “*nagbalin a napanglaw,*” tapno iti kinapanglawna, mapabaknangnatayo” (2 Cor 8:9)

TI SANTA IGLESIA KEN TI GOBIERNO

Raemen ti Iglesia dagiti turayen ti politika, nangnangruna dagiti nabotosan nga opisial ti nademokrasiyaan a gobierno la ketdi no saanda a supringen dagiti pamunganayan a prinsipio a naespiritoan ken iti benneg ti moralidad nga ipatpategtayo unay, kas iti pannakaraem ti kinasagrado ti biag, ti integridad ti nakaparsuaan, ken ti naibinggas a tan-ok ti tao. Saantayo a dadaulo ti politika, ken sigurado a saantayo a kontra partido iti gobierno. Nakipagbiagi ti Santa Iglesia, iti entero/sibubukel a pakasaritaanna, iti di mabilbilang a wagas ti gobierno. Nagbalinen ken kankanayonto latta a makipaset, makibinnulig ti Santa Iglesia iti gobierno (nangnangruna kadagiti LGU ken kadagiti barbarangay) kadagiti di mabilbilang a gannuat agpaay iti sapaap a pagimbagan, nangnangruna kadagiti agpaay iti kasapulan dagiti nabaybay-an iti kagimongan. No dadduma iladawanmi daytoy a pannakipagtrabaho a kas “critical” tapno madasig dagiti

paggigidiatan maipapan iti panggep ken pagturongan a gun-oden numan pay agbinnuligkami kadagiti padidinnangayan a gannuat. Saan a nasken a baliksen, ngem adda dagiti saan a pulos a mabalin a pagbinnuligan a gannuat gapu iti panaggidiat iti pammati ken prinsipio ti moralidad a masansan nga isingasingmi, ngem pulos a saanmi nga ipapilit kadagiti saan a mangaklon kadagitoy. Kadagitoy a kasasaad, idukitmi laeng ti kalinteg ti konsensiami. Bigbigenmi ti alagaden ti Pamunganayan Linteg ti Filipinas maipapan ti panagsina ti Iglesia ken ti gobierno, kangrunaanna maipapan iti panaggigiddiat ti akmen iti kagimongan. No agsaokami maipanggep iti ania man nga isyu, agsasaokami manipud iti panirigan ti pammati ken moralidad, nangnangruna iti maipapan iti kinalinteg iti kagimongan a saan ketdi ken pulos a di maipapan iti aniaman a panggep maipapan iti politika wenno ideolohia.

IGLESIA A BUKLEN DAGITI MANAGBASOL A MAAY-AYABAN ITI PANAGSANTO

Aklonentayo a sipapakumbaba a maysatay nga Iglesia a bukklen dagiti kamkameng a “managbasol ngem napili” (*Miserando atque Eligendo*, ti Episcopal motto ni Papa Francisco). Maysatayo nga Iglesia dagiti managbasol a maay-ayaban nga agbalbaliw ken agbiag a nasantoan. Agdumogtayo iti bain no adda mangngegtayo maipapan iti abuso a naaramid dagiti dadduma a dadaulo ti Iglesiatayo- nangnangruna dagiti naordenan a mangibagi ken Cristo- kas imbaon dagiti turayen ti sapa sapang nga Iglesia. Sipapakumbaba nga annugotentayo nga adu dagiti pagkapsutan ken pagkurangantayo a kas gagangay iti tao. Awan ti rasontayo a mangikalinteg kadagiti pagkapsutantayo gapu iti pannakiranudtayo iti kasasad ti tao, agsipud ta ipakdaartayo ti pammatitay iti Dios a nangarakup iti kasasaad ti tao, tapno irusatna ti baro a templo ti sangkataoan ken anakna a Jesucristo. Umadawtayo iti pigsang manipud ken San Pablo a nagpakpakaasi iti Apo tapno ikkatenna ti sagsagabaenna a pagkapsutanna ngem ketdi naawatna dagitoy a balikas ti pammasingked: “*Umanayen kenka ti paraturko, ta napigpigsang ti pannakabalinko no nakapsutka.*” (2 Cor 12:9).

AWIS ITI PANAGKARARAG KEN PANAGAYUNO

Inton Hulio 16, 2018, iti fiesta ni Santa Maria Birhen del Carmen, ti bantay a mainaig iti natured a karit ni profeta Elias a nangdependa iti pammatina ken Apo Dios (2 Ar-ari 18), busbusentayo nga aldaw ti panagkararag ken penitensia, agdawattayo iti asi ken kinalinteg kadagiti nagbassawang iti Nasantoan a Nagan ti Dios, dagiti nangpadakes iti pada a tao ken nagsaksi iti kinaulbod, ken kadagiti nangpapatay wenno nangikalinteg iti pammapatay iti panangpaksiatda iti kriminalidad iti pagilientayo.. Dawatenmi a makikaysakayo kadakami, dagiti obispoyo, iti tallo nga aldaw ti panagayuno, panagkararag ken pananglimos manipud Hulio 17-19, 2018. Italekdakayo, ay-ayatenmi a tattao ti Dios, iti nainaan a panagaywan ti babai a nangitalkan ni Jesus iti “Adalan a Dinungdungona” a nagkuanaanna iti, “Adtoy ti anakmo!” (Jn 19:26). Ket dakami, iti biangmi, tangadenmi kas inami iti pammati - iti panagayat ti anak. Maria, Ina ti Iglesia, umayka kadakami, nangnangruna no agkapuykami ket maibusankami iti arak ti pammati, inanama ken ayat. (Jn 2:1-11). Isuronakami a mangaramid laeng iti ibaga ti Anakmo. Ket no agkapsutkami iti dangadang ti pannakaidadan, makipagtakderkami koma kenka iti sakaan ti krus, ket mapasublimi ti pigsami manipud iti dara ken danum a nagpussuak iti bakrang ti ay-ayatem nga Anak a ni Apomi ken Mangisalikan kadakami a ni Jesucristo, AMEN.

Para iti Catholic Bishops Conference of the Philippines,

+ Most. Rev. Romulo Valles, DD,
Arsobispo ti Davao
Presidente, CBCP
Hulio 9, 2018